

December 2019 - KLADDE:

7. Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

Beskrivelse af, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, og hvordan der udvikles rummelige fællesskaber, som alle børn oplever at være en betydningsfuld del af.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

Hvordan sikrer vi, at børn i udsatte positioner i vores dagtilbud har de pædagogiske, strukturelle og fysiske rammer, de har behov for?

Hvordan arbejder vi konkret med børnefællesskaber i vores dagtilbud, så børn i udsatte positioner indgår som en betydningsfuld del?

Hvordan tager den voksne ansvar for kvaliteten i interaktionen og relationen med det enkelte barn?

...

Barnesyn:

Vi skal have positive forventninger til alle børn.

Børn gør det bedste de kan.

Den voksne har ansvaret for relationen.

Vi "går over broen" – også til forældrene.

Vi er nysgerrige og undersøgende på barnets perspektiv og kigger bag om barnets adfærd; hvad er det barnet fortæller os?

Alle har brug for at blive set og anerkendt.

Det er os "der har den".

Pædagogisk fokus:

Den betydningsfulde relation til barnet er fundamentet i vores pædagogik.

Vi arbejder med low-arrousel i forebyggelse og håndtering af konflikter.

Børnenes deltagelsesmuligheder afhænger af ikke af det enkelte barn, men af fællesskabet og konteksten samt den voksnes ageren.

Vi vil bruge prøvehandling som afsæt for vores undersøgelser af praksis og have en kultur, hvor der er ok at fejle.

Vi vil have fokus på overgange og de voksnes organiserings betydning heri.

At være klædt på til at løse opgaven. Efteruddannelse i f.eks. "Robusthed", "neuropædagogik", SLF mm.

Refleksionsgrupper på tværs.

Fokus på regulering og mentalisering – både børn og voksne.

At tilrettelægge aktiviteter og læringsmiljøer med udgangspunkt i barnets nærmeste udviklingszone og skabe mulighed for succesoplevelser.

At kunne se hvornår vi skal gå foran, bagved og ved siden af.

Et positivt og konstruktivt samarbejde med andre aktører, f.eks. PPR og socialforvaltningen.

At være nærværende og vedholdende.

Det sproglige læringsmiljø.

Fokus på børnenes omverdensforståelse og støtte en udvidelse af deres verden og viden.

At vi arbejder systematisk med at udvikle vores praksis, f.eks. gennem handleplaner, videokodning, læringscirkler, DPU mm, samt med støtte fra dagtilbuddets resourcepersoner

Organisering og struktur:

Struktur og forudsigelighed, både på stuen og i huset.

Opdeling af børnene i mindre grupper.

Indrette mindre rum i rummet.

Gøre rummende indbydende og velegnede til leg – kode dem, så de er letaflæselige for børnene

Skabe rum for uforstyrret leg. Legende voksne, der hjælper børnene med at lære aflæsning, forhandling, udvidelse af leg.

Tilpasse fællesskabet til det enkelte barn.

Konkrete aktiviteter:

Dialogisk læsning

At arbejde med sprog og følelser, at sætte ord på følelser

Et støtte børnene i at udvikle et socialt sprog:

- Guide til at hjælpe, trøste og se andres intentioner og konsekvenser for egne handlinger.
- Guide til at komme positivt ind i en leg.

Mindfulness og døde fisk

Fodbad, massage mm.

Aktiviteter der styrker børnenes evne til at kontrollere egen arousal f.eks. stopdans.

Genkendelighed og gentagelse af aktiviteter – f.eks. samling hver dag på samme tid og samme måde.

Vi lærer børnene at lege – hjælper dem med at definere roller og muligheder i legene og støtter børnenes egne lege, så legene udvides og udvikler sig.

Give børnene bevidste, intenderede pauser, når de har brug for det.

Specialpædagogiske aktiviteter, for de børn, der har brug for det, fx snoezelen, theraplay, støttesystemer, tyngdedyner, tegn til tale, naturlige tegn.

Forældresamarbejde:

At møde forældrene med en fordomsfri, positiv og mentaliserende tilgang.

Også kunne kommunikere tillidsfuldt, ærligt og gennemsigtigt, når noget bøvler.

Rådgivning og støtte.

Invitere til samskabelse.
Fokus på ressourcer/nærmeste udviklingszone.

3. Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Dagtilbuddets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Beskrivelse af den pædagogiske praksis, som understøtter udvikling af både børnefællesskaber og det sociale rum, hvor det enkelte barn lærer og udvikler sig. Beskrivelsen skal både omhandle børnegruppen på dagtilbudsniveau og de forskelle, der kan være afdelingerne imellem, samt børnegruppen i alderen 0-2 år og børnegruppen i alderen 3-6 år.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

Hvordan kan vi arbejde med, at dagtilbuddets børnefællesskaber understøtter alle børns udvikling af gåpåmod og integritet, giver plads til legen og til i legen at afprøve forskellige roller og positioner?

Hvad er vores opgave og ansvar, når vi etablerer børnefællesskaber, hvor børn kan lege og udvikle sig selv i samspil med andre?

Hvordan sikrer vi, at alle børn på tværs af køn, kultur, og alder har lige muligheder, er en del af fællesskabet, og at de oplever, de har medbestemmelse?

...

Legen har værdi i sig selv – fordi det er sjovt at lege. Det hører barndommen og det gode børneliv til at lege. Og legen er det enestående barndomsrum, hvor barnet kan udfolde sig, eksperimentere, fantasere, forhandle, være i flow, glemme tid og sted, bearbejde indtryk og udtrykke sig selv i samvær med andre.

Vi vil i vores dagtilbud gerne skabe de bedst mulige betingelser for børnenes leg og de børnefællesskaber, der opstår i legen. Vi vil arbejde med de voksnes rolle i forhold til at give alle børn deltagelsesmuligheder i leg og børnefællesskaber.

- 1) *Hvordan kan vi arbejde med, at dagtilbuddets børnefællesskaber understøtter alle børns udvikling af gåpåmod og integritet, giver plads til legen og til i legen at afprøve forskellige roller og positioner?*

Dette vil vi gøre ved at skabe rammer der giver plads til alle børn. Vi vil inddele børnene i mindre grupper, der giver tryghed og overskuelighed for det enkelte barn. Vi vil skabe sammenhænge, der giver plads til at blive set og hørt. Alle børn skal føle sig som en del af fællesskabet. Vi vil støtte børnene i legen og fællesskabet ved at undersøge, udvide og eksperimentere i fællesskabet og understøtte børnenes afprøvninger og øvebaner. Vi vil målrettet skabe rammer, hvor gode lege kan opstå og dermed skabe rum hvor relationer og samspil kan opstå og identiteten i fællesskabet styrkes.

Refleksionsspørgsmål, der kan hjælpe os på vej:

- Hvordan kan vi hjælpe børnene med at finde på lege gennem den måde, vi indretter os på og stille os spørgsmålene; er rummene kodet, så de er inspirerende og indbydende i forhold til leg?
- Hvordan kan vi anerkende og respektere legen på sin egen præmis og stille os selv spørgsmålet; hvornår forstyrrer vi legen, hvornår er rammesætningen og organiseringen en forstyrrelse for fordybelsen og udviklingen af legerelationer og børnefællesskaber?
- Hvornår igangsætter vi og hvornår stopper vi leg – og ud fra hvilke perspektiver – barnets, fællesskabets, organisations - eller voksenperspektivet?

2) *Hvad er vores opgave og ansvar, når vi etablerer børnefællesskaber, hvor børn kan lege og udvikle sig selv i samspil med andre?*

Vi vil skabe rum for fælles opmærksomhed og oplevelser. Oplevelser og fælles aktiviteter, der styrker fællesskabsfølelsen og gruppeidentiteten. Børnefællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn, der hvor de er i deres udvikling således at aktiviteter og leg er tilpasset det enkelte barns nærmeste udviklingszone. De voksne deltagelse ved at gå foran, bag ved eller ved siden af leg, er altafgørende og understøtter den dybere betydning af legen som en læringsarena for følelsesmæssig regulering, emotionel trivsel og udvikling af identitet ind i fællesskabet.

Refleksionsspørgsmål, der kan hjælpe os på vej:

- Hvordan hjælper vi bedst børnene med at "lære at lege"; i hvilke situationer har vi opmærksomhed på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig og hvordan er det egentlig, at børn lærer at lege; ved at være i leg og øve sig...
- Er det i legen i sig selv, at børnene har mulighed for at øve sig i indre regulering og mentalisering i forhold til andre? Hvordan understøtter og guider vi voksne, så alle børn oplever at være positivt med? Hvordan hjælper vi børnene med at få et "legesprog"?

3) *Hvordan sikrer vi, at alle børn på tværs af køn, kultur og alder har lige muligheder, er en del af fællesskabet og at de oplever, de har medbestemmelse?*

Vi vil skabe børnefællesskaber hvor der er plads til forskellighed. Vi vil være åbne, lyttende og nysgerrige på hinanden – både børn og voksne. Vi vil skabe en kultur hvor børn siger ”ja” til hinanden og hvor det er okay at fejle, en kultur hvor der er fokus på succesoplevelser og hvor barnets ressourcer og interesser er i centrum. Alle børn skal have følelsen af at høre til, blive inddraget og have værdi i børnefællesskabet.

Refleksionsspørgsmål, der kan hjælpe os på vej:

- Hvordan har vi en tilpas vekselvirkning imellem spontant voksenstøttede lege, strukturerede legeaktiviteter med et bestemt læringsøjemed og den frie, uforstyrrede leg, hvor børnene øver sig i de førsteferede, sociale færdigheder; forhandling, refleksion, fælles fokus, udvikling og udvidelse af leg.
- Hvad betyder ”fri leg”; er det det samme som ”fri for voksen leg?”